

Rapid Alert System for *Food and Feed*

RASFF 2013

RAPPORTERING FRA DET NORSKE KONTAKTPUNKTET

GENERELT OM RASFF

RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) er et europeisk meldesystem der det utveksles informasjon om helsefarlig mat og fôr i samarbeid mellom medlemslandene i EU, EFTA/EØS, EFSA (European Food Safety Authority) og EU-kommisjonen. Systemet forvaltes av EU-kommisjonen, og hvert enkelt medlemsland har et utpekt kontaktpunkt. RASFF kontaktpunkt i Norge er lagt til Mattilsynet.

Hensikten med RASFF er å gi myndighetene et effektivt verktøy for raskt å utveksle informasjon over landegrensene for å sikre trygg mat for forbrukerne. I henhold til den europeiske matloven (Regulation (EC) No178/2002 (Food Law) art. 50), er alle medlemsland forpliktet til raskt å informere via RASFF dersom det avdekkes at helsefarlig mat eller fôrvarer kan være på markedet. Denne EU-forordningen er gjennomført i norsk regelverk gjennom forskrift av 22.12.2008 nr. 1620 om allmenne prinsipper og krav i næringsmiddelregelverket (Matlovsforskriften), § 1. RASFF omfatter fôrvarer og næringsmidler, samt materialer og gjenstander bestemt til å være i kontakt med næringsmidler.

RASFF-meldinger skal håndteres på samme måte i alle i alle medlemsland. Dette er regulert i egen forordning ((EU) nr 16/21) med guidelines som i Norge er gjengitt i instruks; RASFF-håndtering i Mattilsynet.

Ulike typer meldinger sendes via RASFF-systemet. **“Market notifications”** melder om farer identifisert i produkter som er på markedet. Det landet som lager meldingen rapporterer om den faren som har blitt identifisert, produktet, sporbarhet og hvilke tiltak som er gjort for å forhindre denne faren. Avhengig av hvor akutt den identifiserte faren er og distribusjonen av produktet, blir disse meldingene klassifisert av Kommisjonen enten som alert-meldinger eller informasjonsmeldinger. **Alertmeldinger** sendes når et parti med mat eller fôr som representerer helsefare er på markedet, og det er viktig at tiltak igangsettes hurtig.

Meldingen gir beskjed til alle medlemmene i nettverket om hvilke land det aktuelle produktet har blitt distribuert til. **Informasjonsmeldinger** omhandler matvarer eller fôrvarer der risiko ikke er av en slik art at det krever rask handling. Dette kan for eksempel være dersom varene ikke lenger er på markedet, eller at varen kun finnes i det landet som sendte meldingen.

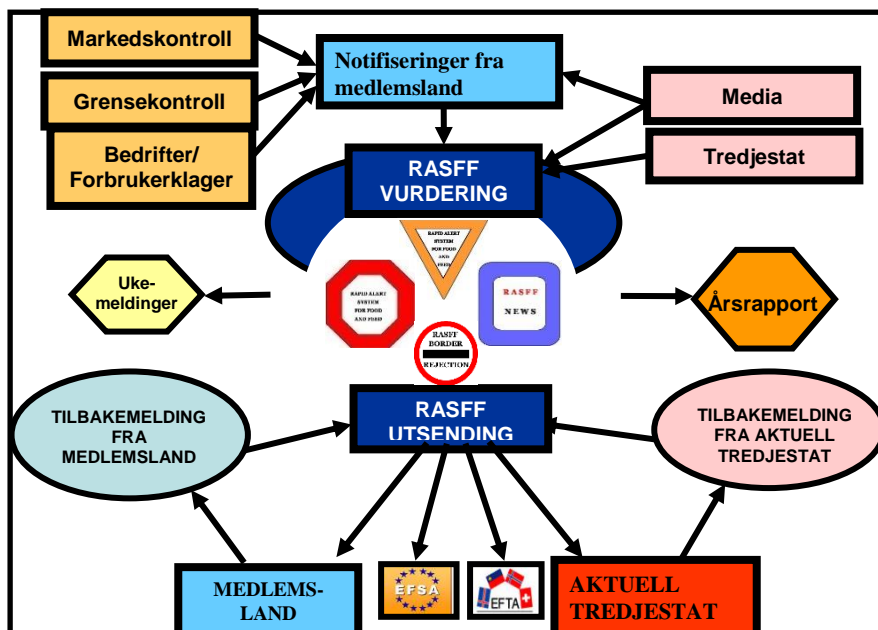
“Border rejection notifications” er meldinger som skyldes avvisninger ved kontroll av tredjestatsvarer ved grensepassering til EØS-området. Dette omfatter tradisjonell grensekontroll av animalske varer ved en veterinær grensekontrollstasjon og i tillegg kontroll av visse vegetabiliske risikoprodukter. Et eksempel på dette er nøtter fra enkelte land som kontrolleres for aflatoksiner ved grensepassering.

“News”-meldinger omhandler informasjon relatert til matvaretrygghet eller fôrvaretrygghet som anses å være interessant for mat- og fôrmyndighetene i medlemslandene. News-meldinger er ofte basert på informasjon sendt av myndighetene i tredjestater, EU-delegasjoner eller internasjonale organisasjoner. Eksempler på News-meldinger er beskri-

velser av næringsmiddelbårne utbrudd og oversendelse av lister om hvem som kan signere påkrevde helsesertifikat i enkelte land. News-meldinger kan også ha sitt opphav i saker som har vært omtalt i media.

RASFF er et velfungerende system der meldinger raskt blir lest og behandlet. RASFF blir derfor i økende grad bruk til informasjonsformidling ved hendelser, blant annet ved flere matbårne utbrudd.

Den siste tiden har også problemet med matsvindel (Food Fraud) blitt satt på den internasjonale dagsorden. Bakgrunnen for dette er blant annet flere saker der hestekjøtt har blitt blandet inn i kjøttprodukter uten at dette har blitt deklarerert. RASFF har spilt en stor rolle i informasjonsutveksling og oppklaring av disse sakene. Det skal nå etableres et nytt system for denne type saker, blant annet et elektronisk meldesystem. Men før dette er etablert vil RASFF håndtere også slike meldinger.

Figur 1. Informasjonsflyt i RASFF.

Figur 1 viser hvordan informasjon utveksles mellom medlemsstater, tredjestater og Kommisjonen. Dersom et RASFF-medlem har informasjon om en alvorlig helsefare i enten matvarer eller fôrvarer, skal medlemmet øyeblikkelig informere Kommisjonen via RASFF. Kommisjonen vurderer all innkommende informasjon, klassifiserer meldingene og informerer deretter de andre medlemmene umiddelbart slik at disse kan iverksette nødvendige tiltak. Dette kan innebære tilbaketrekking eller tilbakekalling av et produkt for å beskytte forbrukernes helse. Kommisjonen informerer også aktuelle tredjestater som er involvert i notifikasjonen. Den europeiske myndighet for mattrygghet (EFSA) utfører i enkelte saker risikovurderinger på oppdrag fra Kommisjonen.

På EUs nettsider finnes det en database der alle som er interessert kan søke etter RASFF-meldinger. Man kan søke etter RASFF-nummer, ukenummer, agens, opprinnelsesland, hvilke land varene er distribuert til, hvilket land som har notifisert meldingen, type melding og produktkategori. Meldingene er anonymisert, dvs. at det ikke er mulig å finne ut hvilke bedrifter eller merkenavn RASFF-meldingene omhandler.

http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/index_en.htm

TALL FRA EU FOR 2013

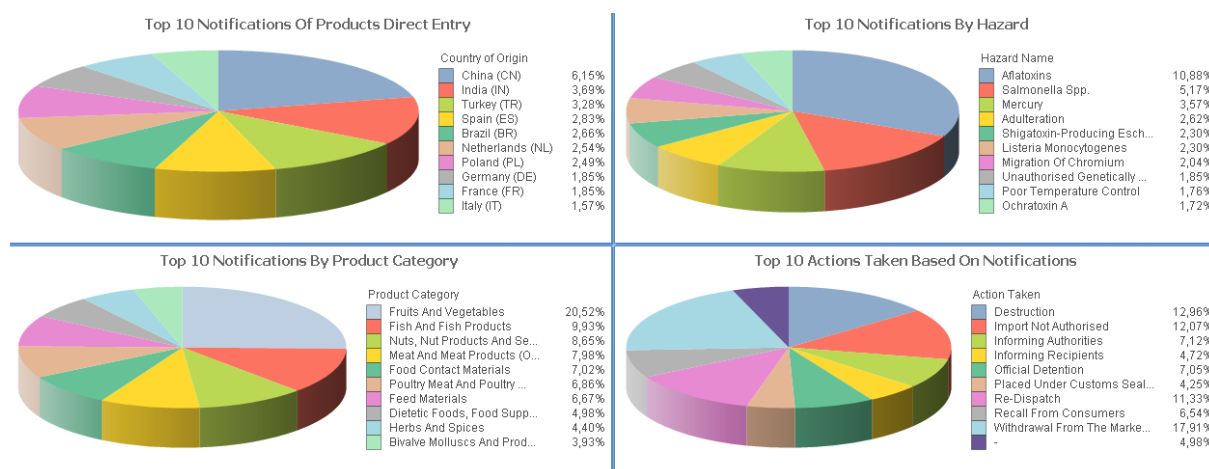
RASFF årsrapporter blir også publisert på EU-kommisjonenes hjemmeside, http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/index_en.htm. Fullstendig årsrapport fra Kommisjonen er forventet å komme i mai/juni, og vil i tillegg til rapporten inneholde analyser og omtale av trender og fokusområder i 2013.

Det totale antall RASFF notifikasjoner for 2013 er ikke foreløpig tilgjengelig. Tallene som er oppgitt her for 2013 er foreløpige, og er hentet fra Kommisjonens interne database. **Vi gjør oppmerksom på at tallene kan bli endret!** Antall nye originale notifikasjoner var 3137, det vil si en nedgang fra året før (3516).

585 av meldingene ble klassifisert som alert (mot 547 i 2012). 1443 av meldingene gjaldt varepartier som ble avvist ved grensekontroll inn til EU/EØS-området. 272 av meldingene omhandlet funn i fôrvarer og 223 av meldingene var relatert til matkontaktmaterialer.

Tabellen under viser utviklingen av antall originale RASFF notifikasjoner og antall oppfølgingsmeldinger i

Totalt antall	Original-meldinger	% økning	Oppfølgings-meldinger	totalt antall meldinger	% økning
2009	3281		4679	7960	
2010	3358	2,3	5224	8582	7,8
2011	3812	13,5	4767	9157	6,7
2012	3516	÷ 7,8	5281	8797	÷ 3,9
2013	3137	÷ 10,8			

Diagrammene er hentet fra RASFF-databasen og gir en illustrasjon (topp 10) av hvilke meldinger det er flest av i forhold til; opprinnelsesland, risikogruppe og produktkategori. Det siste diagrammet viser de vanligste følgende av notifikasjoner, der destruksjon og tilbaketreking topper listen.

RASFF I NORGE

NORSKE NOTIFIKASJONER I 2013

I 2013 ble det sendt 45 notifikasjoner fra det norske kontaktpunktet om funn gjort på det norske markedet eller om avvisninger på grensekontrollstasjoner. Dette er en nedgang på 30 % fra 2012 (64 notifikasjoner).

Utvikling i antall notifikasjoner sendt fra Norge

År	2009	2010	2011	2012	2013
RASFF-meldinger fra Norge	31	24	52	64	45

Tabellen over viser antall norske RASFF-notifikasjoner de siste årene. Tallene varierer, blant annet vil det i år da Mattilsynet har tilsynskampanjer som omfatter prøvetaking, gjerne bli flere funn og notifikasjoner.

Den største kategorien av RASFF- meldinger fra Norge i 2013 omfattet funn av *Salmonella*, *Campylobacter* og/eller høyt antall *E. coli* i ferske krydderurter og grønnsaker importert fra Kambodsja, Thailand og Vietnam.

Smittestoffer i importerte vegetabiliske næringsmidler var en av Mattilsynets hovedprioriteringer i 2013, og i forbindelse med et nasjonalt tilsynsprosjekt ble det avdekket 20 funn som ble notifisert via RASFF. Noen av disse var det virksomheten selv som avdekket gjennom sin egenkontroll.

Nest største kategori av RASFF-melding fra Norge i 2013 var for høye funn av rester av plantevernmidler i samme type urter og grønnsaker (fra Vietnam og Kambodsja). Fem slike funn ble avdekket, de fleste etter grensekontroll på Oslo lufthavn Gardermoen.

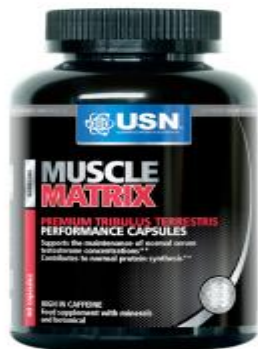
Andre meldinger var funn av smittestoffer; funn av *Salmonella* i reker, storfekjøtt, svinekjøtt og hundemat (seks meldinger), norovirus i østers og *Clostridium botulinum* i mandelpuré. To var funn av fremmedlegemer (plastbiter og metallbiter) i kyllingrett og kakemiks.

Det var to meldinger om funn av legemidler i kosttilskudd og to meldinger om ulovlige produkter (betelnøtter og ulovlig import av fiskegelatin fra India). Øvrige norske meldinger var om plantevernmiddelrester i barnemat, genmodifisert mais, aflatoksiner i hasselnøttkjerner, mugg i sesamfrø, legemiddelrester i storfekjøtt og umerket gluten i soyafлак.

To av meldingene omhandlet dyrefôr (begge til kjæledyr). Det var ingen norske meldinger om matkontaktmaterialer.

De fleste av de norske notifikasjonene var funn avdekket etter kontroll på markedet (19 meldinger) 11 meldinger var på bakgrunn av kontroller tatt på norske grensekontrollstasjoner. Det samme antallet (11 meldinger) ble sendt på grunnlag av virksomhetenes egen internkontroll. To funn ble avdekket med bakgrunn i oppklaring av matforgiftningsutbrudd og to meldinger var ut fra forbrukerklager.

De fleste meldingene, 31 stk, ble notifisert av distriktskontoret i Oslo , inkludert grensekontrollstasjonen Oslo havn. 8 meldinger kom fra distriktskontoret på Romerike (inkludert grensekontrollstasjonen Oslo lufthavn Gardermoen).

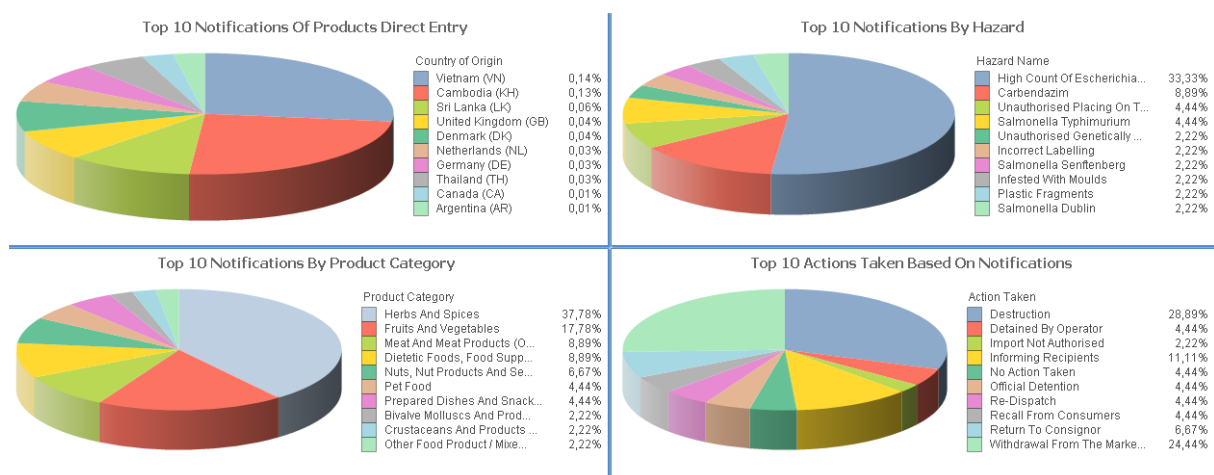

EU-kommisjonens RASFF-team har den siste tiden innskjerpet at notifikasjoner via RASFF skal være funn som kan representere helserisiko. Det vil si at rene kvalitetsfeil og enkelte regelverksbrudd ikke kvalifiserer til RASFF-melding. Unntak kan være informasjon som er av spesiell interesse som for eksempel større matforgiftningsutbrudd eller nye agens /problemstillinger relatert til mattrygghet.

I kjølevannet av «Hestekjøtt sakene» (der produsenter har blandet hestekjøtt inn i andre kjøttprodukter uten at det er deklart),

har EU-kommisjonen nå satt fokus på matsvindel/forfalskning. Det er bestemt at det skal bygges opp et eget informasjonssystem for matsvindel. I påvente av dette skal man kunne bruke RASFF-systemet til slike meldinger. Norge sendte en melding om mulig svindel i 2013. Saken gjaldt storfe kjøtt fra Uruguay, kjøtt som tidligere var avvist ved Larvik havn ble framstilt til ny grensekontroll ved Oslo havn.

I tillegg til de 45 norske notifikasjonene, ble det sendt fire meldinger fra Norge som ble avvist av Kommisjonen ut fra at det ikke kunne dokumenteres helserisiko forbundet med funnene. De fire meldingene gjaldt ulovlig bruk av fargestoffet Karmin, E 120, i surimi fra Kina, legemiddelrester (nitrofuraner) i reker fra India, manglende identifikasjonsmerking av pattegris fra Frankrike og funn av en (ufarlig) slange i en druekasse.

Diagrammene er hentet fra RASFF-databasen og gir en illustrasjon (topp 10) av hvilke **norske notifikasjoner** det er flest av i forhold til; opprinnelsesland, risikogruppe og produktkategori. Det siste diagrammet viser de vanligste følgende av notifikasjoner.

En oversikt over alle RASFF notifikasjoner fra Norge i 2013 gis i vedlegg 1.

SAKER SOM KREVDE OPPFØLGING I NORGE I 2013

Det norske RASFF kontaktpunktet vurderer alle meldinger som kommer fra RASFF kontaktpunkt i EU-kommisjonen. I 2013 videresendte det norske kontaktpunktet 183 originale meldinger internt i Mattilsynet til orientering og eventuell oppfølging. I tillegg kommer oppfølgingsmeldinger til disse.

I 2013 var det totalt 30 saker som krevde oppfølging av distriktskontorene. Antallet oppfølgingsmeldinger har vært stabilt de siste årene. Sakene gjelder oftest produkter som er innført til Norge, men slik oppfølging kan også gjelde norske varer som er prøvetatt av myndigheter i andre land. De norske notifikasjonene er ikke medregnet her.

Utvikling antall saker som krevde oppfølging i Norge

År	2009	2010	2011	2012	2013
Oppfølgingssaker	36	33	32	30	30

Det var flest meldingene om produkter som inneholdt ingredienser som ikke var angitt i merkingen. Typisk er udeklarete ingredienser som kan framkalle allergiske reaksjoner, som melk, egg og gluten. 3 av meldingene gjaldt produkter der det var funnet fremmedlegemer (plastbiter, metallbiter). To av meldingene gjaldt mistanke om innblanding av hestekjøtt i ferdigretter.

To meldinger gjaldt fôrvarer (ulovlig fiskeolje og dioksiner i premiks, begge ment til fôrproduksjon i Norge)

To meldinger omfattet materiale i kontakt med næringsmidler (migrasjon av formaldehyd fra plastsleiver og avskalling av belegg fra stekepanner)

En fullstendig oversikt over saker som krevde oppfølging i Norge er nærmere beskrevet i vedlegg 2.

